

Geneeskrachtige planten hebben een oorspronkelijk karakter

Weleda-tuinman Jan Graafland: 'Een plant is een proces'

De sfeer in de tuin aan de oostkant van Zoetermeer is bijna sereen te noemen. Het is er rustig, de zon schijnt vandaag omfloerst en de temperatuur is aangenaam. Overal waar je kijkt, zie je uitbundige plantengroei in verschillende kleuren en van verschillende groottes. Paadjes van houtsnippers banen zich een weg door een geordende wildernis. Alles kriebelt om op ontdekkingsstocht te gaan in deze enorme tuin, waar alleen het zachte gezoem van de A12 op de achtergrond je eraan herinnert dat je in de Randstad bent.

Dit is het domein van Jan Graafland, hoofdtuinman van Weleda, het bekende antroposofische bedrijf voor natuurlijke genees- en huidverzorgingsproducten. 'Geneeskrachtige kruiden zijn planten die een oorspronkelijk karakter hebben, daar hou ik van', zegt Jan terwijl hij wat tikjes geeft op de inhoud van zijn pijp. Over zijn gezicht valt de schaduw van zijn zonnehoed. We zitten op een bankje achter het Weleda-gebouw, dat is opgetrokken uit veel hout en waarvan de ramen de typische, speelse vorm hebben zoals je bij meer antroposofische instellingen ziet. We hebben een prachtig uitzicht op de tuin, die overigens zo groot is dat je hier vandaan slechts een klein gedeelte ziet. 'Een plant is een proces', vervolgt hij, 'en geen ding dat af is en daar maar staat te staan. Nee, je moet er vanuit gaan dat op elke plek waar een plant staat, wordt gewerkt. Met andere woorden, die plek zal de plant nodig hebben, zoals de woestijn de cactus om water vast te houden en het water het riet om te kunnen verlanden. Ik ben nogal een fan van Paracelsus en Goethe. Die mannen vroegen zich af wat elke plant hier komt brengen.'

Don Quichot

Zelf doet hij dat ook. Volgens hem moet je een plant altijd in relatie tot zijn omgeving bekijken en ook of er mensen in de buurt zijn. 'Sommige, zoals de cichorei, groeien op de grensgebieden tussen natuur en cultuur. Kruidenvrouw Mellie Uylert zei vaak dat duizendblad naar de mens toekomt. Ze vond

dat die in elke moestuin behoort te staan omdat hij kosmische krachten aantrekt. Het is ook een plant die snel wondjes heelt.' Jan kan, zoals hij het zelf typeert, lezen en schrijven met de planten in de tuin. Een uitspraak die je letterlijk mag opvatten, want behalve tuinman is hij ook dichter. Die poëtische aanleg kan ik me goed voorstellen als ik hem hoor zeggen: 'De ezelsdistel is dezelfde als de distel van La Mancha. Als je de oorspronkelijke uitgave leest van dat historische boek, die met de mooie zwarte gravures, dan zie je Don Quichot helemaal voor je in een stoffig schraal landschap met hier en daar een ezelsdistel. Als ik die plant oogst, zo onder de bloedhete zon, dan denk ik 'dat beeld klopt helemaal'. Op die momenten waan ik mezelf een beetje de man van La Mancha.'

'...vroegen zich af wat elke plant hier komt brengen.'

Financiële sector

Zo heeft hij met elke plant wel iets: 'Het zijn wezens op zichzelf met ieder eigen kwaliteiten. Naarmate ze groeien, ontwikkelen ze zich steeds meer tot karakters waar je rekening mee moet houden. Elk jaar oogst ik rond de 70 soorten. Ik heb ze leren kennen door me af te vragen 'wat doen ze, waar groeien ze graag?' Het bilzekruid groeit bij-

voorbeeld graag op compost. Die heeft het overigens dit jaar heel goed gedaan, het is een prachtige plant geworden. Ik kijk altijd hoe ik de goede voorwaarden kan creëren.' Zoals je hem over de tuin hoort praten, kun je je nauwelijks voorstellen dat hij zijn werkzame leven is begonnen in de financiële sector. Nadat hij dat werk 17 jaar had gedaan, kwam het besef dat hij iets totaal anders wilde. Zijn hart ging uit naar drie gebieden: natuurgeneeskunde, jeugdhulpverlening en de biologisch dynamische landbouw. In elk daarvan liep hij stage. Hij gaf daarmee een belangrijke wending aan zijn leven en het bracht hem bij dat wat klaarblijkelijk in zijn genen is opgeslagen.

Rietsigaren

'Mijn opa, mijn vader en de generaties daarvoor waren allemaal grondwerkers', vertelt hij, 'Het waren letterlijk gravers. De naam Graafland is dus heel toepasselijk. Als kind ging ik vaak roeien in de Nieuwkoopse Plassen. In die rietlanden zag ik de valeriaan en de varens, ik rook de kamperfoelie en keek naar de ratelaars, de rietsigaren en de waterlelies. Dat legde een basis in mij en van daaruit verklaar ik ook mijn liefde voor de biologisch dynamische landbouw. In Nieuwe Wetering heb ik in de groenteteelt gewerkt. Het bedrijf moest wijken toen de hogesnelheidslijn daar kwam. Vervolgens solliciteerde ik bij Weleda en werd aangenomen. Door hier te werken kwam ik als het ware terug in mijn jeugd en tegelijkertijd versnelde mijn ontwikkeling.'

Kraaybeekerhof

'Toen ik nog achter een bureau zat, waren in principe zomer en winter elke dag hetzelfde. In de tuinwereld daarentegen verandert alles met de seconde. Het is complex, niet te plannen. Ik herkende direct de dynamiek van vroeger: geuren van de zoetheid en levendigheid van poldersloten, de bagger, de kalmoeswortel die ik gebroken had en de vogels om me heen. Dit is gewoon mijn wereld, alsof ik nooit iets anders heb gedaan. Het klopt ook helemaal voor me om fysiek hiermee bezig te zijn. Ik leerde de planten kennen, deed cursussen waaronder kruidenspecialisatie en binnen de kortste keren gaf ik zelf les. Het opleidingsinstituut Kraaybeekerhof in Driebergen huurde me in als docent voor verschillende cursussen, momenteel geef ik daar de cursus natuurcoach met onderdelen als landschapsbeleving en plantenkennis. Tot op de dag van vandaag ben ik dankbaar dat ik jaren geleden een overstap in mijn werk heb mogen maken.'

Medicijnbereiding

Ik kan het helemaal invoelen want het is gewoon te zien dat hij helemaal in deze kleurrijke naturomgeving thuishoort. Wat me ook opvalt, zijn de traditionele klompen aan zijn voeten, waarvan hij zegt dat zodra hij die aantrok, het leek alsof hij ze al zijn hele leven had gedragen. Mijn ogen dwalen over de vele plantensoorten en ik vraag: 'Gebruikt Weleda al deze planten in hun producten?' Jan schudt zijn hoofd. 'Niet allemaal, alleen de oogstplanten >

zoals dit druivenblad. De toverhazelaar is dat ook, net als de berk. Die witachtige is de Artemische absintum. Oogstplanten gebruik je voor medicijnbereiding. Vanmorgen heb ik nog de jonge uitloperjes van de Thujahaag geoogst, dat is de 'levensboom'. Daarvan maakt Weleda een verdunning. Die is goed tegen lusteloosheid, voor uitgebluste mensen.'

Regenboog

In de tuin werkt hij altijd volgens biologisch dynamische principes: 'Die zien de plant als een groeiend, levend en zich ontwikkelend wezen tussen de aarde en de kosmos. Een heel fysiek voorbeeld in deze tuin is dat we voor de aardekracht een koemestpreparaat spuiten en voor de kosmische kracht een kiezelpreparaat van bergkristal. Ik houd rekening met die beide polen. Erg belangrijk is dat de planten helemaal door de bloeifase heen gaan. Want bloeiende planten zijn niet aards meer, die beginnen kosmisch te worden. Dat merk je aan de geur en de kleur. Van groen kun je bij planten niet echt zeggen dat het een kleur is, maar wel van blauw, rood, geel en oranje. Vergelijk het met een regenboog. Die ontstaat tussen licht en donker, tussen een aardse zware onweerslucht en het onstoffelijke licht. Neem deze toorts. Naarmate de groei vordert, zie je hoe de plant verfijnt en lichter wordt. Dan laat 'ie bijna de materie los en verschijnt het fijnste dat je kunt bedenken: de bloem. Dat is de plant op zieleniveau en verwant aan het menselijk hart, dat ook onze aardse en kosmische pool met elkaar verbindt. De groei en de ontwikkeling van de plant zijn onze hartslag en ademhaling. Niet voor niets is het hartchakra groen.'

Foto: Ria Teeuw

Bloeiende andijvie

Waarnemen noemt hij het belangrijkste deel van zijn werk: 'In de groenteteelt zijn er telers die bijvoorbeeld nog nooit bloeiende andijvie hebben gezien. Als ik een plant oogst, dan laat ik altijd wat staan om zaad te schieten. Er zijn veel groentesoorten die zo zijn veredeld, al dan niet manipulatief, dat die al geen zaad meer kunnen maken. Terwijl een kruid van zichzelf toch zó voedzaam en heerlijk is als het zich goed heeft ontwikkeld.'

Frankensteinzaden

Ik ben heel benieuwd hoe hij dan denkt over een bedrijf als het Amerikaanse Monsanto, dat druk bezig is om zaden van genetisch gemanipuleerde gewassen internationaal op de markt te brengen, de zogenaamde Frankensteinzaden. 'Hoe bezorgd ben je over die ontwikkelingen?' vraag ik Jan. Hij denkt even diep na, gaat verzitten en kijkt me dan heel ernstig aan: 'Ik ben nergens bezorgd over.' Het wordt een seconde stil, ik moet dit onverwachte antwoord even verwerken. Dan gaat hij verder: 'Het is de bedoeling dat je 100% zorgeloos bezig bent met de dingen waarvoor je hebt gekozen in het leven. Het eerste belangrijke is dat je vertrouwen hebt. Wat goed is, zal overwinnen. Het tweede is, los van wat ik met een tuin of met mijn leven wil, dat elk mens een eigen, individuele taak heeft. Zo hebben sommigen werk in de magazijnen van Monsanto. Dat is de wereld, dat gebeurt gewoon. Mensen ontwikkelen zich en die ontwikkelingen krijgen vorm. Ook in de techniek. We zijn naar de maan gegaan, waar was dat goed voor? Ik denk dat de industrie die daar het meest profijt van heeft gehad de oorlogsindustrie is, met die raketten. Je kunt je afvragen waarom zo iets dan gebeurt. Maar de mens gaat door ontwikkelingen heen. Het is mijn stellige overtuiging dat al het tropisch regenwoud, ook het laatste stukje, helemaal plat zal gaan.'

Respect

'Zoals een kruid over de aarde kruipt, kruipen ook de mensen over de aarde. Het gaat er volgens mij niet om wat je wel mag en wat niet, maar hoe je achterlaat waar je geweest bent. Als je voor elke boom die je omzaagt een nieuwe plant, dan moet het goed komen. Ik ben geen vechter in de zin dat ik wil tegengaan wat ik slecht vind, nee, ik probeer om niet te oordelen. Wel ben ik er voorstander van om natuurlijke processen te stimuleren in plaats van te manipuleren en om dat zonder schadelijke giften te doen. Zo probeer ik zelf de complexiteit en kruisverbanden van contacten tussen bijen, bloemen en vlinders en weer andere bloemen zo groot mogelijk te maken zodat voortplanting mogelijk blijft en het systeem zichzelf in stand kan houden. We kunnen ook kiezen om alle processen in het leven zoveel mogelijk te beheersen, maar naar mijn mening voorzien we als mens zo weinig. Ik heb veel meer vertrouwen in de natuur. Maar dat is mijn weg. Dat is niet de weg van bijvoorbeeld iemand die zegt 'ik wil vanuit mijn studie van bioloog zoveel mogelijk weten hoe ik kan boetsen in de genetische structuur van planten'. Het is diens goed recht dat te willen. Wel hoop ik dat ik die persoon op een dag zal tegenkomen en dat we er een goed gesprek over zullen hebben, een gesprek vanuit wederzijds respect.'

Meer informatie: www.weleda.nl